

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ
ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΜΕ ΘΕΜΑ

ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ

ΣΤΗΝ ΙΕΡΑΡΧΙΑ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΤΗΣ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ : **ΨΥΧΑ ΒΑΡΒΑΡΑΣ**

ΤΗΛ. ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ : **6947678524**

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΗΤΡΩΟΥ : **1340200900403**

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : **κος ΑΝΔΡΕΑΣ Γ. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ**

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ : **2009-2010**

ΕΞΑΜΗΝΟ : **Α'**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<i>Εισαγωγή</i>	<i>σελ. 3</i>
<i>Δίκαιο – Διεθνές Δίκαιο</i>	<i>σελ. 4</i>
<ul style="list-style-type: none">• <i>Ορισμός του Δικαίου</i>• <i>Ορισμός Διεθνούς Δικαίου – Καταβολές Διεθνούς Δικαίου – Ρυθμιστικό Αντικείμενο</i>	
<i>Σχέσεις εθνικού – Διεθνούς Δικαίου</i>	<i>σελ. 6</i>
<ul style="list-style-type: none">• <i>Άρθρο 28 § 1 εδάφ.α'</i>	
<i>Βασικοί όροι – Λήμματα</i> <i>Important terms</i>	<i>σελ. 9</i>
<i>Περίληψη</i>	<i>σελ. 10</i>
<i>Summary</i>	<i>σελ. 11</i>
<i>Βιβλιογραφία</i>	<i>σελ. 12</i>

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το θέμα

Στη σημερινή εποχή της παγκοσμιοποίησης και της κατάργησης των ευρωπαϊκών συνόρων, κάθε ευνομούμενο ανεπτυγμένο κράτος έρχεται αντιμέτωπο με το ζήτημα της ομαλής ένταξης του Διεθνούς Δικαίου στο εσωτερικό δικαίωμα του συστήμα. Ενώ τα κράτη διαθέτουν ένα σύστημα κανόνων δικαίου, που καλείται και εσωτερικό δίκαιο, τα τελευταία χρόνια τείνει να κυριαρχήσει η άποψη περί της ανωτερότητας του Διεθνούς Δικαίου έναντι των ενδοκρατικών νόμων.

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι η θέση των κανόνων του Διεθνούς Δικαίου στην ιεραρχία της Ελληνικής έννομης τάξης. Για το σκοπό αυτό κρίθηκε αρμόζουσα μία αναφορά στη φύση του Διεθνούς Δικαίου και στο αντικείμενό του. Επιχειρήθηκε μία ερμηνευτική προσέγγιση του 28§1Συντ., όπως επίσης αναφορά έγινε στον τρόπο ένταξης των κανόνων του Διεθνούς Δικαίου στο Ελληνικό Δίκαιο.

Τέλος, το επιλογικό μέρος περιλαμβάνει μία περίληψη στην οποία αναφέρονται και τα συμπεράσματα, καθώς επίσης και πίνακα των πιο βασικών λημμάτων και την απαραίτητη βιβλιογραφία.

Δίκαιο – Διεθνές Δίκαιο

Ορισμός του Δικαίου

Δίκαιο είναι σύνολο γραπτών - κυρίως - κανόνων, που παράγονται και τίθενται σε ισχύ με οριζόμενη από το ίδιο διαδικασία, εκπέμπουν αναγκαστική τυπική δύναμη και ρυθμίζουν τη συνολική κοινωνική, πολιτική, οικονομική συμβίωση, ορίζοντας το ορθό σύμφωνα με την αντίληψη του συντάκτη τους ή και με την κρατούσα κοινωνική συνείδηση.¹ Αποτελεί, συνεπώς, ιστορικό και κοινωνικό φαινόμενο και έχει ως αντικείμενο την οργάνωση του κοινωνικού βίου πάνω σε σταθερές και λειτουργικά συνεκτικές θεσμικές βάσεις.²

Ορισμός Διεθνούς Δικαίου - Καταβολές Διεθνούς Δικαίου- Ρυθμιστικό Αντικείμενο

Διεθνές Δίκαιο είναι το νομικό σύστημα που διέπει οργανωτικά τη διεθνή κοινότητα. Ως νομικό σύστημα διανέμει και οριοθετεί αρμοδιότητες, μεταξύ των υποκειμένων της διεθνούς κοινωνίας, κατά βάση δηλαδή των ανεξάρτητων και κυρίαρχων κρατών. Περιλαμβάνει, με το πέρασμα του χρόνου, ολοένα περισσότερους ουσιαστικούς κανόνες συμπεριφοράς.³

Το σύγχρονο Διεθνές Δίκαιο εκπηγάει από τη συνθήκη της Βεσφαλίας (1648) και το σύστημα ισορροπίας ισχύος που προέκυψε από αυτήν, αλλά οι ιστορικές ρίζες του μπορεί να ανιχνευθούν στους προχριστιανικούς χρόνους. Στον αρχαίο κόσμο αναπτύχθηκε ένα «Δίκαιο των εθνών» σαν μέσο για τη δημιουργία διπλωματικών και εμπορικών δεσμών πρώτα μεταξύ των σουμεριακών πόλεων-κρατών και κατόπιν ανάμεσα σε διάφορες περιοχές της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Ως πατέρας του σύγχρονου Διεθνούς Δικαίου θεωρείται ο Hugo Grotius, ο οποίος στο έργο του «Law of War and Peace» (1625) προσπάθησε να γεφυρώσει το χάσμα ανάμεσα στην πεποίθηση ότι το Διεθνές Δίκαιο πηγάζει από το φυσικό

¹ Ανδρέας Γ. Δημητρόπουλος, Γενική Συνταγματική Θεωρία, τόμος Α' , σελ.37

² Απόστολος Νεστ. Παπακωνσταντίνου , Κράτος Και Διεθνές Δίκαιο, σελ. 108

³ Εμμανουήλ Ρούκουνας, Διεθνές Δίκαιο, τόμος Ι, σελ.42-3

δίκαιο, από τη μία, και από την άλλη ότι υπάρχει μόνο χάρη στη συναίνεση των κυβερνήσεων.⁴

Οι τομείς που διέπονται από το Διεθνές Δίκαιο διευρύνονται συνεχώς : ανθρώπινα δικαιώματα, Δίκαιο περιβάλλοντος, οικονομικές σχέσεις, εξωατμοσφαιρικό διάστημα. Η διεύρυνση αυτή είναι ανάλογη της ραγδαίας τεχνολογικής, πολιτικής και κοινωνικής εξέλιξης που γνωρίζει η ανθρωπότητα από τη Βιομηχανική Επανάσταση και έπειτα. Το Διεθνές Δίκαιο περιλαμβάνει ευρύτατη ποικιλία θεσμών που αρχίζουν από τη διεθνή συνθήκη και φτάνουν έως την υπαγωγή των κρατών σε διεθνείς θεσμικούς μηχανισμούς, ανασυγκροτεί δε και εξειδικεύει τους κανόνες της Διεθνούς ευθύνης των πολιτών.

Στις γενικές πρακτικές τους όλα τα κράτη έχουν διαπιστώσει ότι είναι προς το συμφέρον τους να χρησιμοποιούν και να συμμορφώνονται με πολλούς κανόνες του Διεθνούς Δικαίου. Αυτό συμβαίνει διότι τα κράτη εκφράζουν την επιθυμία για τακτικό συντονισμό των συναλλαγών, καθώς επίσης και την ανάγκη της αμοιβαιότητας – όπου η καλή μεταχείριση ανταμείβεται με καλή μεταχείριση. Ακόμη, μέσω της συμμετοχής σε περιφερειακούς και παγκόσμιους οργανισμούς, τα κράτη αποκομίζουν οφέλη οικονομικά, τεχνολογικά, πολιτικά. Τέλος, δεν πρέπει να αγνοηθεί ο φόβος για την επιβολή αυστηρών κυρώσεων και η ανάγκη διαφύλαξης της κρατικής υπόληψης.⁵

Έτσι, τα κράτη σήμερα μπορούν να έχουν νομοθεσία που δεν ανταποκρίνεται στις υποχρεώσεις, αλλά δεν μπορούν να την εφαρμόσουν έτσι, ώστε να αναλάβουν διεθνή ευθύνη.

⁴ Θεόδωρος Κουλουμπής, Διεθνείς Σχέσεις, Ισχύς και Δικαιοσύνη, σελ. 335

⁵ Ο ίδιος

Σχέσεις Εθνικού-Διεθνούς Δικαίου

Το άρθρο 28§1 Συντ.

«Οι γενικά παραδεγμένοι κανόνες του Διεθνούς Δικαίου καθώς και οι συμβάσεις, από την επικύρωσή τους με νόμο, και τη θέση του σε ισχύ σύμφωνα με τους όρους καθεμιάς, αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του Ελληνικού εσωτερικού Δικαίου και υπερισχύουν από κάθε άλλη αντίθετη διάταξη νόμου.»

Το ζήτημα των σχέσεων ανάμεσα στο εσωτερικό και Διεθνές Δίκαιο συνδέεται με μία σειρά νομικών προβλημάτων η επίλυση των οποίων προϋποθέτει την κατανόηση της λογικής που διέπει τη λειτουργία του Διεθνούς νομικού συστήματος. Η πολλαπλότητα των εννόμων τάξεων, η αυτονομία τους και η αλληλεπίδρασή τους θέτουν εκ των πραγμάτων ορισμένα κρίσιμα νομικά ζητήματα, όπως είναι η ισχύς των κανόνων του Διεθνούς Δικαίου στο εσωτερικό των κρατών, η ιεραρχική σχέση των κανόνων του εσωτερικού με τους κανόνες του Διεθνούς Δικαίου, η εφαρμογή των κανόνων Διεθνούς Δικαίου από τα εθνικά Δικαστήρια, και, αντίστροφα, η εφαρμογή του εσωτερικού Δικαίου από τα διεθνή δικαιοδοτικά όργανα.

Τα προηγούμενα Συντάγματα που ίσχυσαν από το 1925 περιέλαβαν μία διάταξη η οποία αναγνώριζε το Διεθνές Δίκαιο ως πηγή του εσωτερικού. Το ισχύον Σύνταγμα πρώτη φορά περιλαμβάνει διατάξεις που ρυθμίζουν τη σχέση Διεθνούς και Ελληνικού Δικαίου. Το Σύνταγμα του 1975/86, σε αντίθεση με προηγούμενα Συντάγματα, ρυθμίζει κατά τρόπο σχετικά λεπτομερειακό και πλήρη το ζήτημα της σχέσης Ελληνικού και Διεθνούς Δικαίου. Το κανονιστικό επίκεντρο της υποδοχής και αναγνώρισης του Διεθνούς Δικαίου στην εσωτερική έννομη τάξη αποτελεί αναμφισβήτητα το 28 §1 εδάφ.α' Συντ. το οποίο σε συνδυασμό με το 36 Συντ. και το 100 §1 περίπτ. στ' Συντ., τυποποιεί την εισδοχή των κανόνων του Διεθνούς Δικαίου στην

εσωτερική έννομη τάξη και επιλύει με αρκετή σαφήνεια και πληρότητα το πρόβλημα της νομικής θέσης τους στην ιεραρχία των κανόνων Δικαίου. Το 28 §1 εδάφ.α' Συντ. ορίζει ότι οι κανόνες του Διεθνούς Δικαίου οι οποίοι ενσωματώνονται πλήρως στο εσωτερικό μας Δίκαιο, υπερισχύουν από κάθε άλλη αντίθετη διάταξη νόμου.

Σύμφωνα με το 28 §1 εδάφ.α' Συντ. οι γενικά παραδεγμένοι κανόνες του Διεθνούς Δικαίου καθίστανται μέρος του Εσωτερικού Δικαίου και αποκτούν σχετικά αυξημένη τυπική ισχύ, υπερισχύουν δηλαδή όλων των κοινών νόμων, προγενέστερων και μεταγενέστερων, ειδικών ή γενικών. Για το χαρακτηρισμό του κανόνα ως γενικά παραδεγμένου δεν αρκεί η αναγνώρισή του από το σύνολο ή το μεγαλύτερο μέρος των σύγχρονων κρατών, αλλά πρέπει να περιλαμβάνεται στα κράτη αυτά που αναγνωρίζουν τον κανόνα και η χώρα μας. Υπερισχύει επομένως έναντι όλων των τυπικών νόμων και όλων των κανονιστικών πράξεων που εκδίδονται είτε στο πλαίσιο μιας νομοθετικής εξουσιοδότησης είτε στο πλαίσιο της αυτόνομης κανονιστικής αρμοδιότητας της διοίκησης. Σε περίπτωση σύγκρουσης του Διεθνούς κανόνα με οποιοδήποτε κανόνα εσωτερικής έννομης τάξης ο εφαρμοστής του Δικαίου οφείλει να παραμερίσει τον εσωτερικό και να εφαρμόσει το διεθνή κανόνα. Δεν πρέπει φυσικά να λησμονηθεί και το ότι βάσει του 28 §1 εδάφ.α' Συντ., και οι διεθνείς συμβάσεις από την επικύρωσή τους και τη θέση τους σε ισχύ σύμφωνα με τους όρους καθεμιάς, αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του Ελληνικού Δικαίου και υπερισχύουν από κάθε άλλη αντίθετη διάταξη νόμου.

Ωστόσο, ενώ η υπεροχή των γενικά παραδεγμένων κανόνων του Διεθνούς Δικαίου έναντι του νόμου και του εσωτερικού εθίμου είναι αναμφίβολη και κοινά αποδεκτή από την επιστήμη, τίθεται, σε θεωρητικό τουλάχιστον επίπεδο, το ζήτημα εάν η τυπική υπεροχή αυτή περιλαμβάνει και τους συνταγματικούς κανόνες· αν δηλαδή οι διεθνείς κανόνες κατισχύουν και του Συντάγματος.⁶

⁶ Αθανάσιος Γ. Ράικος, Συνταγματικό Δίκαιο, τόμος Ι,σελ.60 κ.επομ.

Το 28§1 εδάφ.α' Συντ. αναγνωρίζει πράγματι τα πρωτεία υπέρ του Διεθνούς Δικαίου. Είναι το πρώτο μεταξύ των δυτικό-ευρωπαϊκών Συνταγμάτων που διακηρύσσει την υπεροχή όχι μόνο του συμβατικού αλλά και του εθνικού Διεθνούς Δικαίου απέναντι στον εσωτερικό νόμο. Πρόκειται, όμως, για πρωτεία απέναντι στο νόμο και **όχι** στο Σύνταγμα. Έχει, συνεπώς, το Διεθνές Δίκαιο υπερνομοθετική και υποσυνταγματική ισχύ. Τυπικά, βρίσκεται κάτω από το Ελληνικό Σύνταγμα και πάνω από τους νόμους.⁷ Το 28 §1 εδάφ.α' Συντ. προνοεί για τη συλλειτουργία κοινοτικού και εσωτερικού Δικαίου, σε τρόπο που να μην τίθεται υπό τις παρούσες περιστάσεις ζήτημα συγκρούσεως με το Σύνταγμα.

Το 28 §1 εδάφ.α' Συντ. αποτελεί θεμέλιο για την συμμετοχή της χώρας στις διαδικασίες της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Συμπερασματικά :

- ❖ Οι κανόνες Διεθνούς Δικαίου αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του Ελληνικού Δικαίου,
- ❖ Υπερισχύουν από κάθε άλλη αντίθετη διάταξη νόμου,
- ❖ Δεν μπορούν να τροποποιηθούν από κανέναν νόμο,
- ❖ Η εφαρμογή τους στους αλλοδαπούς τελεί υπό τον όρο της αμοιβαιότητας,
- ❖ Και τέλος, μεταγενέστερος κανόνας Διεθνούς Δικαίου υπερισχύει του προγενέστερου τυπικά όμοιου εσωτερικού κανόνα.⁸

⁷ Εμμανουήλ Ρούκουνας. Διεθνές Δίκαιο, τεύχος Ι σελ. 75

⁸ Αθανάσιος Γ. Ράικος, Συνταγματικό Δίκαιο, τόμος Ι, σελ. 60 και επόμ.

ΒΑΣΙΚΟΙ ΟΡΟΙ – ΛΗΜΜΑΤΑ

- Σύνταγμα
- Διεθνές Δίκαιο
- Γενικά Παραδεγμένοι Κανόνες Δικαίου
- Διεθνείς Συμβάσεις
- 28 §1 εδάφ.α' Συντ.
- Νόμος
- Τυπική Υπεροχή
- Αυξημένη Τυπική Ισχύς

IMPORTANT TERMS

- Constitution
- International Law
- Generally Admitted Rules of Law
- International Conventions
- Law
- Conventional Superiority
- Increased Formal Effect

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το Διεθνές Δίκαιο στην Ιεραρχία των κανόνων Δικαίου

Τη σημερινή εποχή, το Διεθνές Δίκαιο διέπει ολοένα και περισσότερους τομείς της κοινωνικής συμπεριφοράς. Και λέγοντας Διεθνές Δίκαιο, νοείται το νομικό σύστημα που διέπει οργανωτικά τη διεθνή κοινότητα. Αποτελώντας και το κράτος μας ένα μέρος αυτής της παγκόσμιας κοινότητας, δε μπορεί παρά να εντάσσεται δυναμικά και σε μία υπερκρατική, διεθνή έννομη τάξη. Ανακύπτει έτσι, στο χώρο της νομικής επιστήμης, το ζήτημα της ένταξης των κανόνων του Διεθνούς Δικαίου εντός του Ελληνικού Δικαιικού Συστήματος. Οποσδήποτε είναι ένα θέμα επιδεκτικό πολλών ερμηνειών και απαντήσεων, όμως τη λύση τη συνοψίζει τελικά ο συντακτικός νομοθέτης στο άρθρο 28 §1 εδάφ.α' Συντ., τονίζοντας ότι οι «γενικά παραδεγμένοι κανόνες του Διεθνούς Δικαίου» και οι «διεθνείς συμβάσεις», από τη ψήφισή τους και τη θέση τους σε ισχύ σύμφωνα με τους όρους της καθεμίας, εντάσσονται αυτοδίκαια στο Ελληνικό Δίκαιο και υπερισχύουν από κάθε άλλη αντίθετη διάταξη νόμου. Ιεραρχικά, το Διεθνές Δίκαιο τοποθετείται πάνω από τους κοινούς νόμους, σε κάθε περίπτωση πάντως, κάτω από το Σύνταγμα.

SUMMARY

INTERNATIONAL LAW IN THE
HIERARCHY OF THE RULES OF THE LAW

Nowadays, international law governs more and more sectors of the social conduct. Since our country is also a part of this worldwide community, it can't avoid integrating actively into an international law and order, beyond state.

Subsequently, the issue of the integration of international law rules within the greek lawful system surfaces. Beyond doubt this is an issue susceptible to several interpretations and responses. But ultimately the solution is summed up by the constitutional legislator in article 28, paragraph 1, section a. of the Constitution, where it is emphasized that the "generally accepted rules of international law" and the "international conventions", since they were passed and have come into force accordingly, are integrated by right into the greek law, prevailing upon every other contrary regulation. Hierarchically, international law is placed above common rules, but in any case, below the Constitution.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Δημητρόπουλος Ανδρέας «Γενική Συνταγματική Θεωρία», τόμος Α', εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα 2004

- Κουλουμπής Θεόδωρος «Διεθνείς Σχέσεις – Ισχύς και Δικαιοσύνη», εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2008

- Παπακωνσταντίνου Απόστολος «Κράτος και Διεθνές Δίκαιο, Συνταγματική Μεταρρύθμιση σχέσεων Εσωτερικού και Διεθνούς Δικαίου», εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα 2001

- Ρούκουνas Εμμανουήλ «Διεθνές Δίκαιο, τεύχος Α', Σχέσεις Εσωτερικού και Διεθνούς Δικαίου - Τρόποι παραγωγής Διεθνούς Δικαίου», εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα 2004